Na ŠTA *mislimo* KADA kažemo

EKONATIVIZAM, ANTIEKSPERTSKI POPULIZAM I APROPRIJACIJA ZELENE POLITIKE U SRBIJI

BRANKO BANOVIĆ I MILOŠ MILENKOVIĆ

Na šta mislimo kada kada kažemo...
Ekonativizam, antiekspertski populizam i aproprijacija zelene politike u Srbiji

Beograd, 2022.

EDICIJA TRG
Urednici edicije:
Srđan Prodanović, Ivica Mladenović i Jelena Vasiljević

Naslov:
Na šta mislimo kada kažemo...
Ekonativizam, antiekspertski populizam i aproprijacija zelene politike u Srbiji

Autori:
Branko Banović i Miloš Milenković

Izdavač:
Institut za filozofiju i društvenu teoriju
Univerzitet u Beogradu

Dizajn korica:
Nikola Stevanović

Prelom:
Sonja Nikolić, Tijana Baltić

Mesto i godina izdanja:
Beograd, 2022

ISBN:
978-86-80484-90-7

Štampa:
Sajnos

Tiraž:
100 primeraka

INSTITUT
ZA FILOZOFIJU
I DRUŠTVENU
TEORIJU

FONDACIJA ZA
OTVORENO DRUŠTVO
SRBIJA

Ova publikacija je nastala u okviru projekta "Program stipendija Fondacije za otvoreno društvo" koji realizuje Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu, uz podršku Fondacije za otvoreno društvo. Stavovi izrečeni u tekstu predstavljaju stavove autora.

SADRŽAJ:

Ka uklanjanju fundamentalnih pitanja otvorenog društva iz dnevne politike.....2

Nativizam, populizam i relativizacija zelenih politika u poluzatvorenom društvu 6

Preporuke 11

Na šta mislimo kada kažemo...

Ekonativizam, antiekspertski populizam i aproprijacija zelene politike u Srbiji

Ovde izlažemo javnopolitički relevantne komentare i preporuke nastale na osnovu prve faze istraživanja „Izrada smernica za uključivanje aktera koji nedostaju pri osmišljavanju i sprovođenju javnih politika u oblasti zaštite životne sredine: komparativno antropološko istraživanje Loznice i Pljevalja" izvedenog u okviru programa „Srbija i globalni izazovi: ka pravednijim i demokratskim javnim politikama" koji Fond za otvoreno društvo podržava pri Institutu za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Istraživanje izvodimo u dobroj veri da njime možemo da doprinesemo inkluzivnom osmišljavanju javnih politika koje se ne bi rukovodilo isključivo interesima ijedne od strana u aktuelnom dubokom društvenom sukobu. Njegovi nalazi su u globalu sumorni, mada pružaju i tračak nade oličen u smernicama iznetim na kraju teksta.

Ka uklanjanju fundamentalnih pitanja otvorenog društva iz dnevne politike

Rudnici i termoelektrane su generatori velikog broja direktnih i sa njima povezanih radnih mesta, u značajnoj meri učestvuju u prihodima državnog i lokalnih budžeta, kao i finansiranju lokalnih sportskih, kulturnih i drugih društvenih aktivnosti. Sa druge strane, radi se izvorima aerozagađenja koji predstavljaju posebnu pretnju ne samo građanima koji žive u njihovoj neposrednoj blizini, već i mnogo šire. Budući da je sagorevanje uglja i dalje dominantan oblik proizvodnje električne energije u zemljama Zapadnog Balkana, u javnosti se već duže vreme otvaraju brojna pitanja koja se tiču budućnosti termoelektrana na ugalj i ukupnih efekata koje bi energetska tranzicija ostavila na život u lokalnim sredinama u kojima ovi privredni giganti rade i ostvaruju profit. Kako je TE Pljevlja prva regionalna termoelektrana kojoj preti prestanak rada zbog potrošenih radnih sati predviđenih EU Direktivom o velikim ložištima, Pljevlja, grad na severu Crne Gore, javlja se kao aktuelan i veoma zanimljiv teren za komparativno istraživanje i razumevanje kontroverzi i konflikata srpskoj javnosti bliskih kroz medijski značajno prisutnije pitanje otvaranja rudnika jadarita u Loznici.

Kako slične konflikte možemo očekivati i prilikom problematizovanja budućnosti preostalih termoenergetskih blokova na ugalj, ali i drugih investicija upitnih po pitanju zaštite životne sredine, osnovni cilj ovog istraživanja bio je da ponudi smernice za uključivanje aktera koji nedostaju ili su isključeni pri osmišljavanju i sprovođenju javnih politika u oblasti zaštite životne sredine. Koristeći autoritet akademske pozicije i proverenu otvorenost i poverenje koje građani na terenu iskazuju prema etnolozima/sociokulturnim antropolozima, u ovom istraživanju nastavili smo da testiramo model pregovaranja

i usaglašavanja gledišta i interesa stejkholdera tokom samog istraživanja (pristup karakterističan za primenjenu i akcionu antropologiju i ranije primeren u projektima koje je podržao FOD ali i zahtevan od strane drugih ključnih donatora primenjenih sociokulturnih istraživanja). Na osnovu njega razvijamo smernice, iznete i ovde, za koje verujemo da će biti upotrebljive i u drugim sličnim situacijama u kojima entuzijasti Otvorenog društva nastoje da doprinesu deeskalaciji društvenih konflikata.

Ključno pitanje, usko povezano s ciljem ovog projektnog poziva, jeste – kako doprineti dijalogu zainteresovanih strana u situaciji dugotrajnog konflikta? To ne mogu da obave strani ni akteri ni političke stranke i pokreti, s obzirom na to da se posmatraju kao zainteresovane strane. Poverenje u etnološko-antropološku ekspertizu provereno je tokom prethodnih projekata FOD koji su imali za cilj razvoj međusektorskog dijaloga u ostvarivanju manjinskih prava u regijama sa visokim procentom stanovništva – pripadnica i pripadnika manjinskih zajednica. Ti projekti su pokazali da se etnološka ekspertiza može koristiti i u metodološkom i u tematskom smislu – ciljne grupe su pokazale prvo zainteresovanost, a zatim i ukazale poverenje, etnolozima i antropolozima koji svojim pristupom bez nametanja ekspertskog mišljenja i uz poštovanje prema stanovištima koja ne moraju biti racionalna, već mogu imati i druge izvore, postepeno ostvaruju inkluziju različitog stanovišta o spornim pitanjima. Ovo dolazi do izražaja širom sveta, gde relativno nova oblast istraživanja – antropologija rudarenja – započinje svoj akademski život uporedo primeni i zahvaljujući njoj.

Osnovni uspeh antropologije rudarenja sastoji se u tome što je naizgled isključivo političku ili ekspertsku temu uspela i u javnosti i u akademskim krugovima

i u ekspertskim telima da nametne kao – sociokulturnu temu od prvorazrednog značaja. Antropologija rudarenja analizira kako se, u različitim sociokulturnim kontekstima, „trošak“ eksploatacije mineralnih resursa – ključnog izvora korporativnog razvoja – mora sagledati i kao sociokulturni trošak. Analizirajući „ekstraktivizam“, odnosno savremeni trend ubrzanog iscrpljivanja prirodnih bogatstava posebno tokom poslednjih decenija, kada su mnoge vlade liberalizovale ovaj proces, antropologija rudarenja proučava uticaj ekonomskog razvoja na društvenu promenu, ali i savetuje o tome kako izbeći da ekološka devastacija bude praćena i socijalnom.

Otvoreno društvo bez otvorene nauke, koja odbija da izađe iz akademskih ili ideoloških okvira, nije moguće unaprediti, a ni osigurati mu opstanak. S tim u vezi, naš primarni istraživački problem (izrada smernica za inkluziju nedostajućih stejkholdera) vodio je značajnijem, izvedenom istraživačkom pitanju – šta nam (ne)mogućnost inkluzije stejkholdera na ovim primerima govori o krahu otvorenog društva u Srbiji i Crnoj Gori? Pristupili smo mu iz sociokulturne perspektive (a ne ekonomske, socijalnofilozofske, pravno-administrativne ili ekonomske). Naš teorijsko metodološki okvir uključuje pretpostavu otvorene nauke i s njom povezanu doktrinu inkluzije stejkholdera, antropologiju razvoja, pomenutu antropologiju rudarenja i antropologiju nauke, kao i interdisciplinarne pristupe politike identiteta i etnoekologije.

U Srbiji i Crnoj Gori na delu je globalno uočen i istražen obrazac sprege nativizma i populizma koji nastoji da prožme celokupno društveno tkivo. Među mnogim štetnim posledicama ovog procesa, u svom istraživanju posebnu pažnju smo obratili na uticaj te sprege na ekološku redukciju, ekstremističku apsurdizaciju i paradoksalnu etnifikaciju zelene politike. Upravo povezanost ekoloških

sa manjinskim i mirnodopskim ciljevima u autentičnoj zelenoj politici treba nekako očuvati. Ljudska i manjinska prava, socijalna pravda, antiratna politika i drugi podjednako važni elementi zelene politike eliminisani su u javnom diskursu u korist „zaštite naše prirode i životne sredine", kao da društveni odnosi, međunarodni odnosi i kulturne politike ne čine tu „životnu sredinu". Redukcija zelene politike na ekološka pitanja ima jasne ciljeve i pozadinu – ljudska i manjinska prava, antiratna politika ili borba za smanjenje ekonomskih, obrazovnih i drugih kulturnih nejednakosti ne daju se lako etnički atribuirati, za razliku od „naše zemlje", „crnogorske šume" ili „srpske vode".

S tim u vezi, posebnu pažnju zaslužuje opadanje indikatora otvorenog društva, među kojima je krah poverenja u naučnu ekspertizu najvažniji:
krah poverenja u naučnu ekspertizu najvažniji:

- Nepostojanje nezavisnog sudstva
- Rapidno smanjenje slobode misli i govora (u oba sukobljena politička „tabora" preovladava partijska disciplina kao dominantan model gušenja intelektualne autonomije)
- Konflikt ljudskih i manjinskih prava (u dominantnom modelu segregativnog multikulturalizma)
- Kvazi-demokratski politički sistem, redukovan na elektorizam
- Neslobodno tržište, planska privreda, dominacija državne pomoći koja favorizuje etatistička, klijentelistička i srodna neofeudalna ponašanja privrednih aktera
- Maskiranje lične i individualne odgovornosti „sudbinskim" etnokonfesionalnim temama
- Sve veća prisustnost magije i folklora umesto nauke i kritičke racionalnosti u popularnim javnim diskursima

- Nerazumevanje naučnog metoda – instrumentalizacija pogrešivosti kao normalne odlike naučne prakse kao izgovora za negatorstvo nauke i širenje atmosfere post-istine
- Negiranje ljudskog porekla institucija
- Nerazumevanje parcijalnosti promena
- Značajna nesaglasnost normativnih akademsko-institucionalnih ideala i empirijske realnosti.

U svim ovim odlikama opadanja primetna je jedna zajednička nit – antiliberalni populizam.

Nativizam, populizam i relativizacija zelenih politika u poluzatvorenom društvu

Kroz komparativno istraživanje Pljevalja i Loznice, problematici sociokulturnih posledica razvoja zasnovanog na ekstrakciji pristupili smo tako što smo nastojali da u rešavanje problema budu uključene sve zainteresovane strane. Ispostavilo se da to nije moguće, što je najvažniji nalaz ovde komentarisane prve faze istraživanja.

Društveno-politički kontekst u kojem se obavlja ovo istraživanje odlikuju:

- Gotovo manihejski podeljeno društvo
- Zarobljena država
- Zarobljena opozicija
- Zarobljeni mediji
- Disfunkcionalni kapitalizam
- Krah mehanizama države bagostanja
- Porast udela fundamentalističkih političkih stavova koji mogu prerasti u ekstremizam
- Udruživanje anti-korporativnih i eko-nacionalnih pokreta

- Strmoglavi pad Indeksa prava i sloboda od 2005. godine do danas.

Kulturni kontekst ne zaostaje za društveno-političkim i odlikuju ga:

- Retradicionalizacija, i običajna i kognitivna
- Sprega foklorne i kvazimoderne isključivosti, oličene u ruralno-urbanom kontinuuumu narodne medicine i new age-a
- Populizam, oličen u sprezi negatorstva nauke, nepoverenja u ekspertsko znanje i široke rasprostranjenosti teorija zavere u opštoj atmosferi post-istine
- Otpori reindustrijalizaciji, ponovna apoteoza seljaštva kao mitopolitičkog stuba nacije
- Isključenost većine stanovništva iz ekonomije znanja.

Sa navedenim su u korelaciji i nalazi istraživanja iz medija:

- I „Pljevlja“ i „Rio Tinto“ su ispolitizovani slučajevi, u smislu dnevnopolitičke dinamike
- Mediji značajno redukuju složenost ovih slučajeva
- Parcijalno prenošenje stavova stejkholdera
- Redukcija stručne javnosti na političke aktere
- Mitopoetika – medijska slika sugeriše da se „razvoj“ i „zdrav život“ nužno međusobno isključuju
- U medijima se stručna pitanja transformišu u nacionalne i „sudbinske“ teme
- Primetna je uloga medija u organizovanom sprečavanju dobijanja studija o ekološkoj i socijalnoj održivosti ovih projekata, obustavljenih bez debate zasnovane na istraživanju i ekspertizi.

Nalazi sa terena još su sumorniji:

- Pozitivno odnosno negativno konotiranje zatvaranja u CG odnosno otvaranja u SR u potpunosti je zavisno od dnevnopolitičke dinamike
- Mit o seljaku koji živi održivo, u skladu s prirodom, nije izdržao test empirijske kontraevidencije – na terenu se zatiče gotovo potpuno izobičajenje etnobotaničkih i etnozoooloških znanja u Srbiji
- Mit o ekološkoj devastaciji kao posledici vlasti DPS u Crnoj Gori sklonjen je iz javnog diskursa nakon što su identične prakse preuzete od strane koalicije koja ju je zamenila na vlasti. Energetske kompanije u Pljevljima se i dalje prepoznaju kao najveći resurs za zapošljavanje aktivista i glasača političkih partija koje kontrolišu njihova upravljačka tela i menadžmente. Identitetske tenzije usled rasprostranjenog uverenja da je identitet jedan od opredeljućih faktora prilikom zapošljavanja u Rudniku uglja i Termoelektrani. Nakon promene vlasti na državnom nivou, klatno tenzija se premešta sa srpske na bošnjačku/muslimansku populaciju.
- Upadljivo smanjen interes javnosti za ekološke teme i zamiranje lokalnog ekološkog aktivizma u Pljevljima nakon promene vlasti na državnom nivou. Široko rasprostranjeno uverenje da Pljevlja bez uglja nemaju budućnost parališe lokalni ekološki aktivizam i akcije na smanjenju sagorevanja uglja.
- I u SR i i CG dominanatan je narativ o „životu koji staje do promene vlasti“

Naši nalazi su gotovo u potpunosti u skladu s komparativnim antropološim nalazima:

- Rudarske kompanije nisu istinski zainteresovane za stanovništvo, posebno ne za one zajednice koje se smatraju nativnim.
- Državne administracije su pod uticajem kompanija, što i njih čini akterima namerne socioekološke devastacije

- Ekonomski razvoj i zaštita životne sredine su u koliziji – etnografska istraživanja razotkrivaju mit o „održivom razvoju“ u svetlu odbijanja stanovništva da prihvati za model namerne nerazvijenosti koji joj se plasira od strane ekonativista
- I sprovođenje razvojnih politika i protivljenje njima produbljuje retradicionalizaciju
- Široko je rasprostranjena fundamentalistička retorika koja legitimiše ekstremizam
- Ljudska i manjinska prava nemaju šanse upoređena sa dnevnim preživljavanjem građana i profitom kompanija s jedne, odnosno „sudbinom nacije“ i političara koji na tom narativu parazitiraju, s druge strane

Sumirani, zaključci empirijskog dela istraživanja upućuju na sledeće:

- Aktuelni ekološki protesti simptom su duboke retradicionalizacije srpskog, i u manjoj meri crnogorskog društva, i deo su globalnog trenda objedinjavanja nativizma i populizma. Komparativno, i u Srbiji i u Crnog Gori etnopolitika kolonizuje sve druge diskurse (ekološki, ljudskopravni, razvojni)
- Nije moguće izvršiti inkluziju stejkholera dok se problem ne skloni iz dnevnopolitičkog diskursa. Akteri koji su, makar nominalno, podržavali ciljeve i vrednosti Otvorenog društva, skloni su da podlegnu populističkom pritisku onda kada su i sami dnevnopolitički akteri.

Najvažniji nalaz tekućeg istraživanja predstavlja duboka štetnost dnevno-političke i partijske dinamike po nauku i njenu primenu. To je komparativno relevantan nalaz, posebno imajući u vidu da se osporavanja nauke i istraživanja najčešće zasnivaju na dokazivanju interesne osnove znanja iz čega navodno „sledi“ korumpiranost nauke, nepoverenje u institucije, povratak predmodernim

zdravstvenim praksama i sl. U tom smislu, trenutno stanje ekološkog pokreta iz globalne komparativne perspektive odgovara dominantnom obrascu negatorstva nauke i ekspertskog znanja odn. njihove primene u specijalizovanim, ekspertskim institucijama. Prepuštanje ekspertskih pitanja demokratskom odlučivanju, zasnovano na negiranju principa naučne objektivnosti i usmerenosti istraživanja ka javnom dobru, u poodmakloj je fazi.

Trenutnu političku radikalizaciju aktivističkih nastojanja, uspešnu u Srbiji, i ne tako uspešnu u Crnoj Gori, moguće je razumeti i kao alternativnu strategiju, razvijenu nakon neuspeha da se lokalno stanovništvo prethodno motiviše – njegovom iskustvu veoma dalekim - istinski ekološkim argumentima. Iako ti argumenti deluju racionalno iz perspektive nekoga ko a) ima elementarna naučna znanja i b) ima elementarna znanja o politici, društvu i kulturi, ili makar interesovanje za društvena pitanja, slučaj Jadar nas uči da ekološki argumenti ne mogu da se takmiče sa ekononomskim, onim usmerenim na svakodnevno preživljavanje, čak ni kada su uobličeni manihejski, kao „sudbinski". Preliminarno etnografsko istraživanje, kako o ekološkoj svesnosti i ekološkom ponašanju tako i poznavanju poljoprivrednih kultura i veština neophodnih za njihovo gajenje, pruža dopunsku evidenciju da „očuvanje životne sredine po svaku cenu", što je glavni motiv tekuće kampanje, nije u fokusu stanovništva ugroženih regija. Njih odlikuje tipično niska ekološka svest, usmerenost na preživljavanje odn. težnja momentalnom porastu ličnog životnog standarda, izobičajenost tradicionalnih znanja i veština neophodnih za život u (aktivistički priželjkivanom) održivom ekosistemu i druga svojstva, u gotovo potpunom neskladu s etno-nativističkim, antikapitalističkim ekoaktivizmom koji trenutno kontroliše narativ o Rio Tinto kontroverzi u Srbiji. Etnografski nalazi iz Pljevalja pokazuju da je borba za čist vazduh u nekim medijski eksploatisanim

slučajevima bila motivisana porastom ličnog životnog standarda (prodajom zemlje zagađivaču), kao i da je ekološki aktivizam kod nekih pojedinaca zamirao kada bi zagađivač zaposlio članove njihovih porodica. Evidencija iz Pljevalja gotovo identično ide u prilog impotentnosti narativa zelene tranzicije kada je suprotstavljen dominantnom narativu vladajuće koalicije („očuvanje radnih mesta", „porast životnog standarda" i sl.)Ipak, , deluje da još uvek postoji mogućnost da sistemska politika ne bude potisnuta od strane organizacija čija se ideologija zasniva na negiranju objektivne realnosti i materijalne osnove ljudske egzistencije. To pruža priliku za na istraživanju zasnovanu intervenciju. U tom smislu, iznosimo i preporuke kako iskoračiti iz trenutno dominantnog modela.

Preporuke

Na osnovu iznetih nalaza zaključujemo da upotreba anti-razvojnih argumenata nažalost uspešno izmešta protivljenje rudarenju iz vizije standardnog dvopartijskog sistema (za koju smo verovali da će nas u 21. veku uvesti u stanje tipične demokratije koja će opstati, modifikovana stabilokratskim pritiskom), u novu realnost u kojoj diskurs ekonativizma i antiekspertskog populizma preuzima kompletan narativ. Trenutno stanje protestnog društveno-kritičkog narativa dvostruko je poražavajuće. Prvo, iracionalnost ovakvog političkog koktela iz perspektive svakodnevnog preživljavanja običnog čoveka ne obećava da će partizacija doprineti povećanju šanse da se druge vrednosti, ne samo ekološke, već i one poput vladavine prava na primer, zaista i ostvare smenama u okviru režima. Tekuća kompromitacija svega što ulazi u standardni repertoar Otvorenog društva – međunarodnih integracija, neplanske privrede, ljudskih i manjinskih prava, vladavine prava, sekularne teorije, kritičke društvene misli i drugih načelno proklamovanih vrednosti – pogubna je. Srećom,

istraživanje pokazuje da radikalski narativi, i desni i levi, koji su preuzeli nekada stranački u velikoj meri neutralan i ideološki relativno blag ekološki pokret u Republici Srbiji, nemaju šanse sukobljeni sa bazičnim razvojnim narativom. Primećujemo da je upravo slaba ideologija, koja nije promovisala antikolektivistički i antiratni karakter zelene politike, delimično odgovorna za aktuelnu aproprijaciju ekoloških narativa.

Postepeno podizanje životnog standarda neminovno će ostati objedinjeno ili sa stabilokratskom autokratijom trenutne režimske konstrukcije, ili sa ustupcima populističkom eko-nativizmu, uz nastavak temeljnog modifikovanja vrednosti nekadašnje „proevropske opozicije" ka modelu poluzatvorenog društva, bez nade u održivost takvog modela osim daljim zatvaranjem države i društva. S tim u vezi, posebno zabrinjava trend da političke stranke i pokreti koji imaju za proklamovani cilj vrednosti demokratije, slobode i pravde, kao i mediji koji pretenduju na nezavisnost u radu, svakodnevno i otvoreno normalizuju komunističke i nacionalističke narative, što ukazuje na strmoglavo opadanje vrednosti otvorenog društva u Republici Srbiji u javnom diskursu. Model „života koji staje" do promene režima, nakon čega će se „ispoljiti programske i ideološke razlike" uspešno je primenjen, s dubokim posledicama po vrednosti otvorenog društva.

U permanentnoj borbi za tranzicijsku rentu (koja daleko prevazilazi onu rudnu) dakle u borbi za kontrolu nad razvojem, političke elite pokazuju sklonost da žrtvuju temeljne vrednosti otvorenog društva suočene sa populizmom. Preporučujemo da se pojačaju fiskalni i nefiskalni podsticaji deradikalizaciji.

Imajući u vidu empirijski proverenu činjenicu da je inkluzija stejkholdera u ovom slučaju još teža nego u domenu

međuetničkih odnosa, da je otkriveno da još uvek nema stabilnih gatekeeper-a čije se pozicioniranje tek očekuje, kao i da obe strane u sukobu pokazuju slabost prema nativističko-populističkom pritisku, sugerišemo značajnu promenu u logici ostvarivanja ciljeva i vrednosti Otvorenog društva.

Otvoreno društvo se neće oporaviti samo, zato je neophodno sprovođenje sledećih hitnih mera:

- Raditi na uklanjanju ovog pitanja iz dnevnopolitičkog diskursa, posebno podsticajima urednicima da prepoznaju trendove koji prete Otvorenom društvu. S tim ciljem dizajnirati poseban projektni poziv za sufinansiranje medijske delatnosti.
- Obim istraživanja poput ovog treba povećati, a diseminaciju rezultata zasnovanih na njima sprovesti posebno među intelektualnim društveno-kritičkim podmlatkom, s ciljem osvešćivanja pogubnih posledica pridruživanja radikalnim antirazvojnim pokretima. S tm ciljem dizajnirati poseban projektni poziv naučnoistraživačkim organizacijama i institucijama za promociju i facilitaciju nauke.
- Pružiti ruku pripadnicima režima koji prepoznaju globalne trendove usklađene s ciljevima i vrednostima Otvorenog društva. S tim ciljem reaktivirati posrednike, posebno u kontekstu trenutne globalne krize mira koja preti da preraste u klasičan rat.
- Ojačati podršku opozicionim glasovima koji nisu podlegli nativističko-populističkom pritisku. S tim ciljem reaktivirati posrednike, takođe.
- Prestati s nekritičkim podržavanjem antrazvojnih tendencija u ime neposredne narodne demokratije nekorigovane posredničkom ulogom ekspertize. Sprovesti obuku aktera civilnog društva da prepoznaju inkompatibilnost

otvorenog društva i ekstremizma. S tim ciljem aktivirati iskusne dugogodišnje saradnike za transfer znanja i veština.

- Podržati – obukama i na druge načine - akademski recenzentski i uređivački rad na rehabilitaciji primata logike objašnjenja i kritičkog rasuđivanja. S tim ciljem dizajnirati poseban projektni poziv urednicima akademskih edicija i periodike.
- Sprovesti kampanju za povratak javnog poverenja u istraživanje i ekspertizu. S tim ciljem dizajnirati poseban projektni poziv za transfer znanja u javne politike.
- Uložiti dodatna sredstva u objašnjavanje antikolektivističke osnove Otvorenog društva, posebno pokretanjem obuka osnovnoškolskih i srednješkolskih nastavnika/profesora. S tim ciljem dizajnirati poseban projektni poziv.
- Uložiti dodatna sredstva (i) u istraživanje i obrazovanje za Otvoreno društvo koje nije kolektivističko-aktivističko, posebno pokretanjem obuka za mlade istraživače da konsekvencijalistički sagledavaju sopstveni angžaman.
- Poštovanje intelektualne autonomije, prava na samoopredeljenje, ideološkog i političkog pluralizma ne sprovoditi po cenu fundamenata Otvorenog društva, s obzirom na to da se njegovi neprijatelji najčešće skrivaju iza vela demokratije i nacionalnih interesa istovremeno.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.64:502.17(497.11)

БАНОВИЋ, Бранко, 1982-
Na šta mislimo kada kažemo —-. Ekonativizam, antiekspertski populizam i aproprijacija zelene politike u Srbiji / Branko Banović i Miloš Milenković. - Beograd : Univerzitet, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, 2022 (Novi Sad : Sajnos). - 15 str. ; 18 cm. - (Edicija Trg)

Tiraž 100. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-80484-90-7

1. Миленковић, Милош, 1975- [аутор]

а) Животна средина-- Активизам

COBISS.SR-ID 65299465